Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

TEGNINGER AF NIELS SKOVGAARD

INDLEDNING af *STEFAN VIGGO PEDERSEN*

THANING & APPELS FORLAG 1944

TEGNINGER AF NIELS SKOVGAARD

I samme Serie foreligger:

Danske Landskabstegninger
af I. Th. Lundby og hans Samtid.

Københavnske Tegninger
af C. W. Eckersberg og hans Kreds.

Danske Arkitekturtegninger
af Axel Nygaard.

TEGNINGER AF NIELS SKOVGAARD

Indledning af *STEFAN VIGGO PEDERSEN*

KØBENHAVN 1944

THANING & APPELS FORLAG

Det er Sammensmeltningen af Virkelighedssans og Fantasi, der gør Niels Skovgaards Tegninger saa fængslende. Denne særlige Forestillingsevne, som baade han og Joakim Skovgaard ejer, er et Produkt af mange Kræfter. Sansen for det nære, for Tingene i sig selv, er Grunden i deres Kunst. »Naturen har en Jernklo i mig!« sagde Joakim. Dette reagerede Brødrene imod, men det var dog samtidig deres Styrke, det der holdt sund Balance i alt hvad de skabte.

Men deres Anskuen af Tingene og Tilværelsen havde sit Præg af den Kulturarv, som var en Side af det danske og især var ejendommelig for deres egen Slægt og Kreds. Joakim talte om det »græsk-danske«, noget de to Brødre repræsenterede i udpræget Grad, og som har Rødder længere tilbage, i dansk Klassicisme. Abildgaards Græskhed var delvis skablonmæssig, men hans mægtige Drift mod det klassisk højstemte blev retningbestemmende for Thorvaldsen

og Eckersberg og dermed for hele den danske Billedkunst. Thorvaldsens Indlevelse i det græske blev dybere end Lærerens, og langt danskere var han, han blev universel ved at føle dansk for det græske og for alt menneskeligt. Med ham og Eckersberg kom det dagklare ind i dansk Kunst, det livsnære og det l i v s a l i g e, som er en Grundtone i vor Guldalder; hos Thorvaldsen Karakter (Portrætterne) og Idyl, hvorfra han hævede sig til mild Pathos i de store Værker. Dette er Anlæget til og Fuldbyrdelsen af dansk Kunst i Eet, en uoverskuelig Arv, som vi til daglig glemmer at regne med, fordi den er blevet ren Selvfølge.

Næste Generation tog Arven op til videre Bestræbelse, Freund, Bissen og Constantin Hansen. Denne var den første Maler, der stilede mod de højeste Maal i Abildgaards Fodspor, med Thorvaldsens Exempel som Mellemled. Grækernes Malerkunst blev Forbilledet, som den havde sat sit Spor i Pompeii, og den italienske Befolkning gav ham det levende, legemlige Stof, hvorpaa den forsøgte at genskabe det monumentale Maleri i Universitets-Vestibulen. Det græsk-danske skød her en ny Blomst, uden Thorvaldsens Duft og Sødme, men af en mandig

Formfuldhed og dekorativ Kunst, der sammen med G. M. Bindesbøls Indsats og Indflydelse (Sonne) grundlagde dansk Vægmaleri. P. C. Skovgaard og Lundby vandt ved Tilknytning til disse Bestræbelser stilistisk Herredømme over deres Skildring af Danmark, som, i Eckersbergskolens Aand, hvilede paa dybt Naturstudium. Nær dem stod Frølich, der paa samme Grundlag, men ad Omveje i det fremmede, som Illustrator naaede en uovergaaet Højde; hans bedste Arbejder ejer enestaaende Klarhed og næsten hele hans Produktion en Fyrighed som hos ingen anden dansk Kunstner.

Her er skitseret det kunstneriske Grundlag, der forelaa, da P. C. Skovgaards Sønner begyndte at fortsætte Faderens Livsgerning. Men en anden, ligesaa mægtig aandelig Arv fik de i Vuggegave: alt dét der rummes i Navnet Grundtvig. Var Thorvaldsen græsk-dansk eller dansk-græsk — saa var Grundtvig dansk-bibelsk. Det er svært at sige, hvad der klinger stærkest i hans Digtning, dét fra Sagaerne og Saxo, Folkeviserne, Kingo m. m. eller dét fra Skriften. Men naar Grundtvig slog Harpen rørte sig Strænge i de danskes Bryst med Klang af

Sagn og Hedenold, Patriarkers og Profeters Røst og Davids Lovsang. En Folkevækkelse og Salmedigtning af aldrig før oplevet Omfang og Indflydelse blev ved Grundtvig Guldalderens tungeste, mest nærende Frugt, der faldt i det danske Folks Skød, mens samtidig Billedkunstens Blomst skød op for dets Øjne.

P. C. Skovgaard og hans Kreds var præget af og tog Del i begge disse Bevægelser, hvorved Joakim og Niels Skovgaard rodfæstedes i en Jordbund saa rig og lødig, at man kun med Kendskab til dén kan fatte det Opvæld af Sandhed og Skønhed, som deres Kunstnergerning blev saa rigt Udtryk for.

Er Forudsætningerne for de to Brødres Kunst mange, er ogsaa deres Virkeomraade vidtspændende, saavel i Emnernes Mangfoldighed som i de Fremgangsmaader og Materialer, hvoraf de betjente sig. I saa Henseende var de omtrent ens stillede, det er svært at behandle den ene uden at berøre den anden; skønt de var lige individuelle, forløb deres Udvikling delvis parallelt. Begge fuldendte de det græsk-danske, idet Ingen saa førstehaands som de lod sig fylde af græsk Kulturs Væsen.

Niels Skovgaards Personlighed var først og fremmest redelig. Formodentlig har han aldrig malt et Strøg eller tegnet en Streg, som ikke var præget af Sandhedskærlighed, ogsaa i de Tilfælde hvor Resultatet var ringe. Med dette Grundtræk i Karakteren blev hans levende Fantasi en kostelig Egenskab. Hans Kendskab til Virkeligheden tillod ham en Flugt i Fantasiens Verden, der aldrig blev vild eller farlig. Han saa med Fantasi paa Naturen, og omvendt forenede han de mest fabelagtige Væsner med Naturens Troværdighed. Ved Synet af en Trold, tegnet af en anden Kunstner, og som han fandt mindre god, udbrød han: »den Mand har aldrig sét en Trold!« Hans egne Trolde var, ligesom Werenskjolds, overbevisende og gammelkendte. Sin Fortrolighed med det oprindelige hos Almuen projicerede han ind i det fantastiske, derfor synes vi at kende hans Hekse fra det virkelige Liv. Paa samme Maade vokser der Lindorme og Drager frem af naturlige Skabninger. Hans lunerige Menneskekundskab kender vi fra hans uforlignelige Eventyrtegninger; de er fyldt af Natur og Menneskelighed, det gør Fablen saa ligefrem og dog saa dejligt poetisk og spændende.

Niels Skovgaards kristelige Kunst giver paa samme Maade, udfra det kendte og nære i Menneskehjertets Erfaringer, projiceret indad og opad, Billedet af det ophøjede paa sand og enkel Vis. Ved at skærpe sit Blik for den synlige Natur, blev han ganske naturligt istand til at vise os selve Underet, saa det synes aktivt nærværende: Aand er for ham Virkelighed, og Naturen, dens jordiske Billede, taler til os om Guds Herlighed; alt er det givet af ham, som gennem sin Søn og ved sin Aand har lært os at tage mod Aandens Næring, som Planten mod Lyset. Ingen dansk Kunstner har fremstillet den kristelige Samfølelse mere lyslevende end Niels Skovgaard i »Pinsedaaben«, hans Hovedværk. Saa skarp en Naturalist han var, har han dog bedre og sandere end de fleste i Verdenskunsten evnet at udtrykke det i n d a d s k u e n d e. Lige hjemmevant bevæger han sig i den haandgribelige Natur, i Fablen (Havhesten), i det heroiske (Magnus den Gode-Stenen) og i den indadskuende Tilstand (Grundtvigstatuen). Som Billedhugger blev han banebrydende, d a n s k-græsk paa en helt ny Maade, mere nordisk end Thorvaldsen og hans Efterkommere. I sine Hænder holdt han en Sten f. Ex.,

og ind i den tænkte han disse nordiske Skikkelser, der ikke ved ydre Lighed, men i Kvalitet er beslægtede med de græske.

Naar denne Bog mest viser hans Landskabstegninger, kan den dog godt give os et Indtryk af hans Egenart. Dels sluderede han ivrigt hele sit Liv som Landskabsmaler, dels spillede Landskabet den hele eller en væsentlig Rolle i hans malte Hovedværker, (Vesterhavsdønningerne, Megaradansen, Pintsedaaben); de er alle set mod Solen, badet i dens Lys.

Har man kendt Niels Skovgaard, gør Synet af hans Tegninger Mindet lyslevende om denne knokkelstærke, høje Mand med det skønne, aristokratiske Hoved, det ligefremme, blufærdige Væsen præget af hans Alvor, hans lykkelige Lod i et frodigt Familieliv, blandt aandsbeslægtede Venner, samt af hans dybe Fromhed. Alt lever det i hans Streg, for han var helstøbt og gav sig selv helt, naar han noterede sine Iagttagelser i Naturen. Med den elskede han at forene sig ved at grave i sin Have, ved paa Cykle og tilfods at opsøge kære Steder, i Halland, Norge, Grækenland eller i »Hestehaven« ved Frederiksborg,

overalt studerende smaat og stort, lige fra Skærvebunkernes Sten, Insekter og Blomster, til Træerne eller Lysets Brydninger i Skyerne.

De tegnede Landskaber har ofte Klang af Folkesang og Salme, af den klassiske Livsalighed som hos Forgængerne, men ogsaa af Basunrøst som hos Grundtvig; derfor varierer Stregens Udtryk fra Lundbysk Blidhed til Pennens skiappe Hug, som naar han skildrer mægtige Trækroner og Uvejrsskyer.

Ofte lægger en Kunstner mest af sig selv i de Tegninger, han udfører til eget Brug, uden Tanke paa Offentliggørelse. I hvert Fald har Niels Skovgaard ogsaa i Arbejder af denne Art skænket Efterverdenen rammende Udtryk for sine store Evner, der paany gav det »græsk-danske« Form med klassisk Selvfølgelighed.

Stefan Viggo Pedersen.

1. En Mose ved Nysø 1872.

2. Vinterdag ved Knabstrup. 1877.

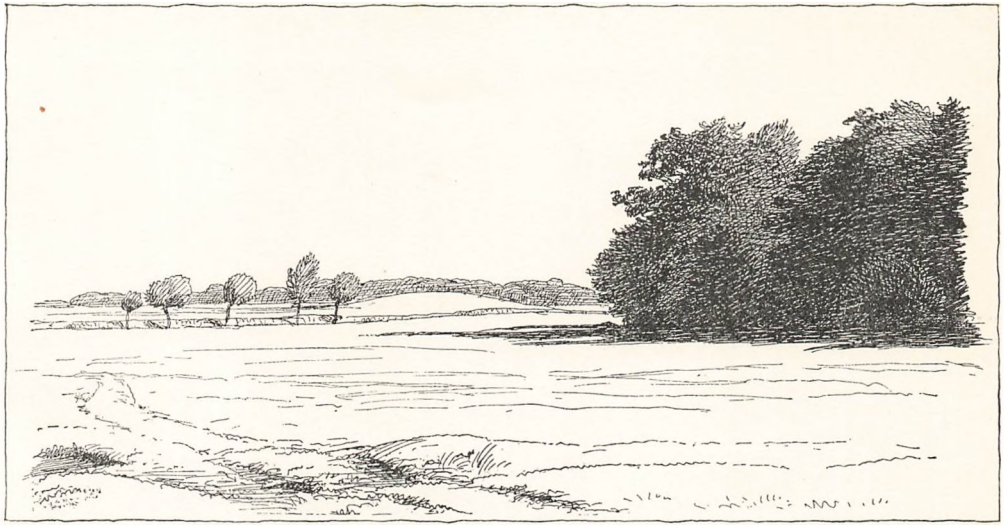

3. *Sommerdag c. 1878.*

4. Pilehegn ved Knabstrup. 1878.

5. En Dreng kommer ridende med to Heste. 1879.

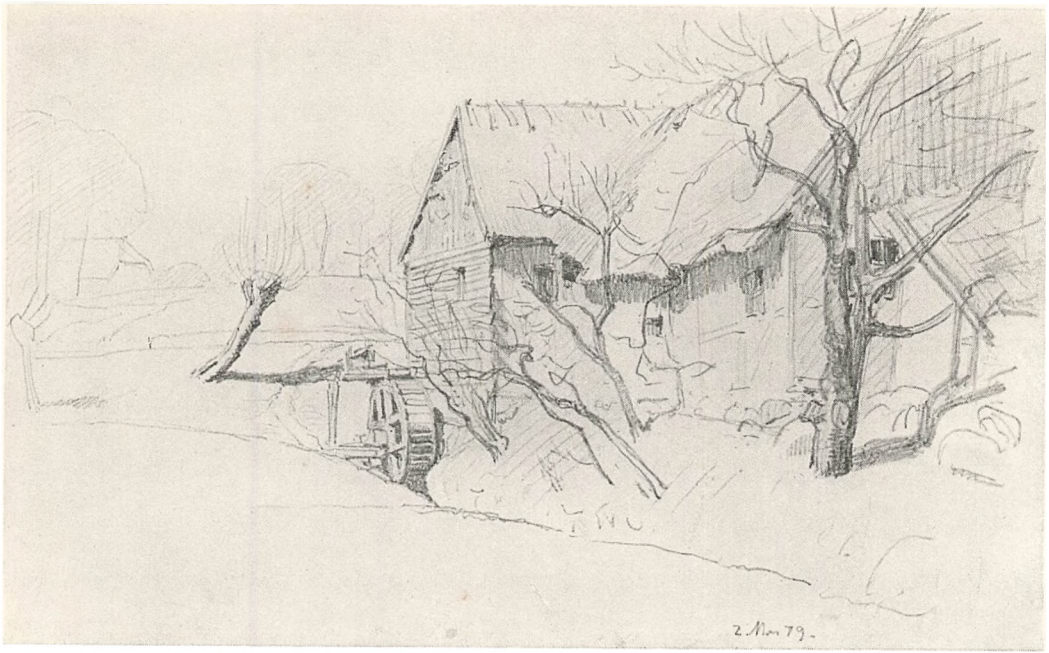

6. Vandmølle i Halland. 1879.

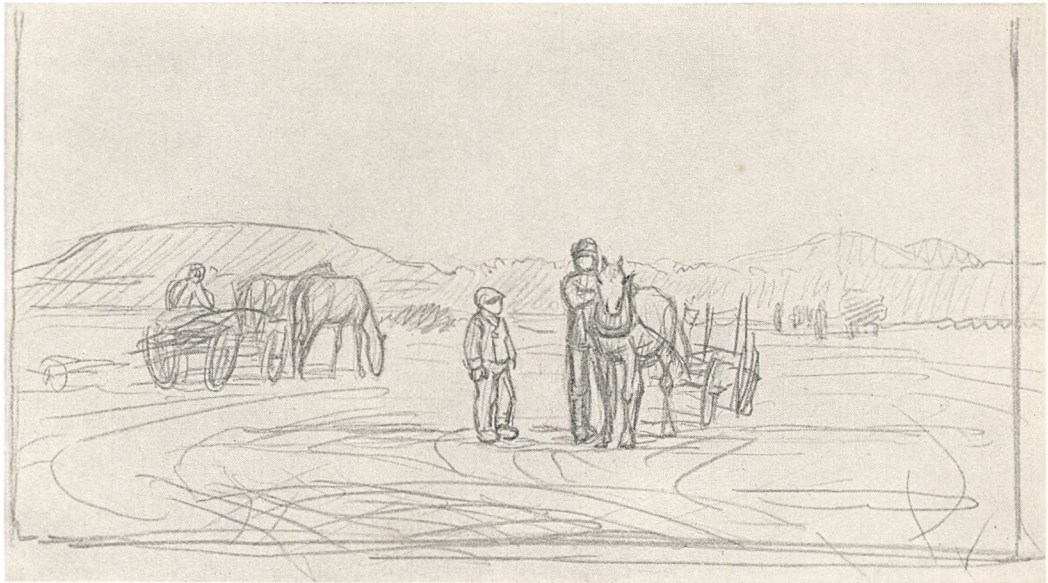

7. *Vedkørsel i Halland. 1879.*

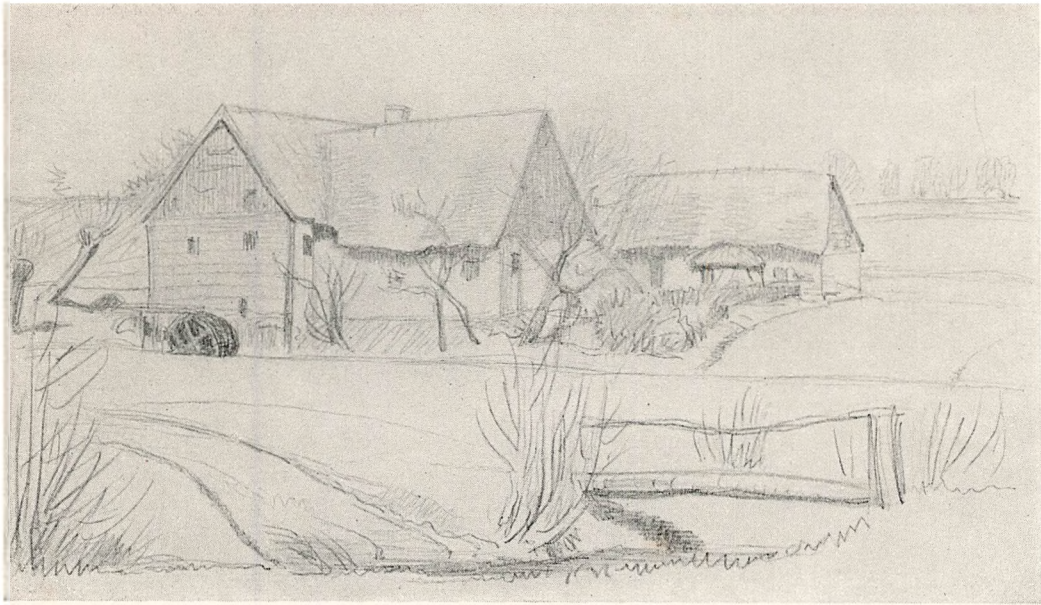

8. Vandmølle i Halland. 1879.

9. Bag en Bondegaard ved Knabstrup. 1879.

10. Køer ved en Gaard. Sommeraften. c. 1880.

11. Fall off Tunnel. Skotland. 1881.

12. En Træskomager i Ellemosen. 1881.

13. Fritstaaende Træer.

14. Ved Kvarnen.
Öströö. c. 1883.

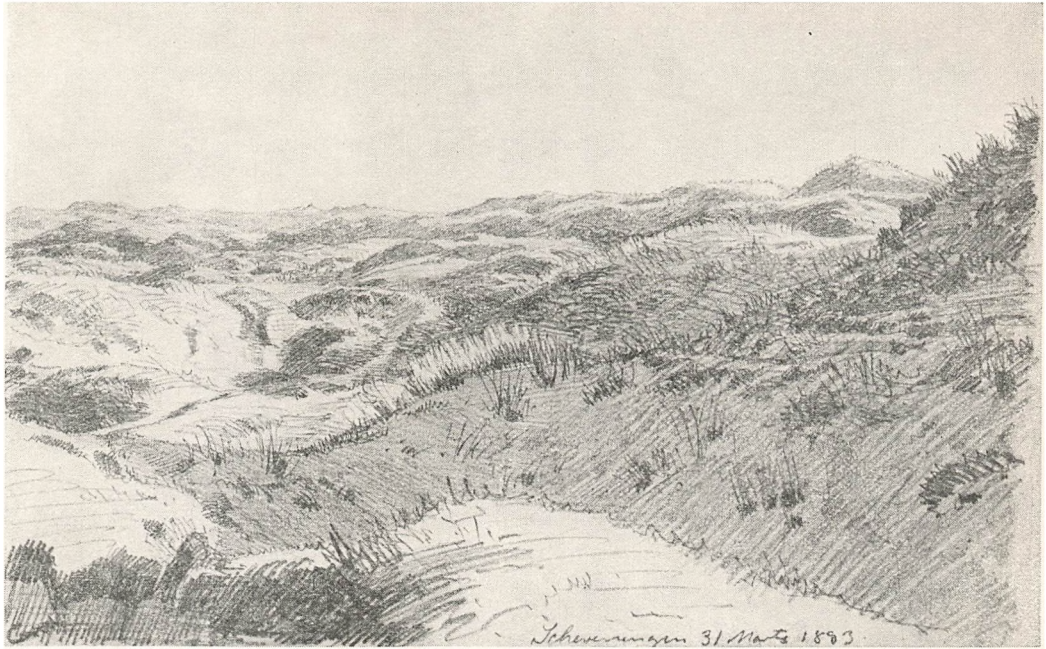

15. Klitter ved Scheveningen. Holland. 1883.

16. Ved en Søbred i Halland. c. 1884.

17. Sollys mellem Træer. c. 1885

18. Junidag ved Knabstrup. 1885.

19. Ved Elvasjöen. Halland. 1886.

20. Skov og Sø i Halland. c. 1886.

21. Stenstrøet Skrænt ved Skärbäk. Halland. 1886.

22. Sten i Skoven. Halland. c. 1886.

23. Gammelt Træ ved Skärbäk. Halland. c. 1886.

24. Skovegn i Halland. 1887. Illustration til Poul Møllers Digte. »St. Laurentius«.

25. *Elletræer ved Öströö. Halland 1889.*

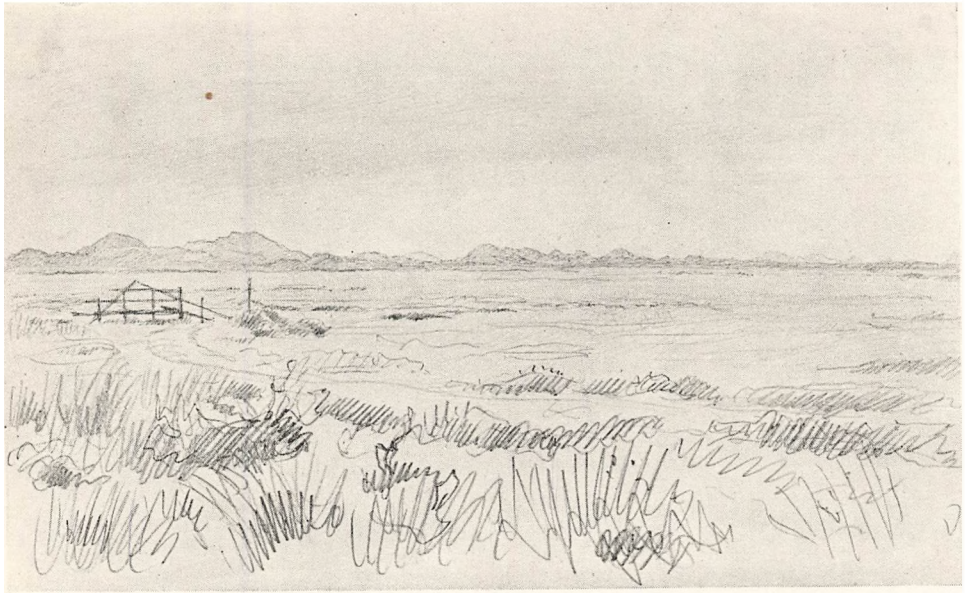

26. Eng og Klitter ved Kjærgaard. c. 1894.

27. Pinieskov ved Ravenna. 1894.

28. Jerenia. Grækenland. 1895.

29. *Oliventræer i Grækenland. 1895.*

30. Gamle Oliventræer i Athens Omegn. 1895.

31. En Olivenlund i Athens Omegn. 1895.

32. Kvarnen. Halland. 1895.

33. Udsigt mod Megara. 1895.

34. Irene Skovgaard.

35. Ebbe Skovgaard. 1896.

36. Hjalte Skovgaard. 1901.

37. Ebbe Nielssøn Skovgaard. 1895.

38. Studie efter Kunstnerens Børn. 1908.

39. Bertel Madsens Storkefamilie i Regnvejr. c. 1874.

40. Fra Lille Elvdal. Norge. 1912.

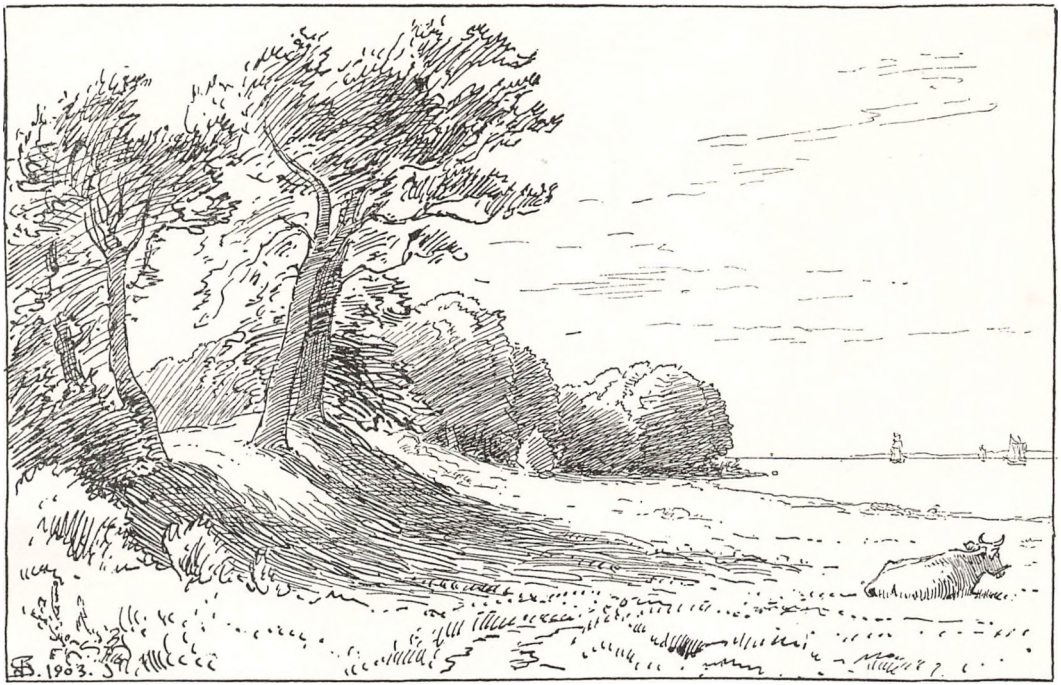

41. »Men Dansken har hjemme . . . . .«. 1903.

42. Rolfs Kamp i Lejre.

43. Valkyrie. 1935.

BOGTRYK
NORDLUNDES BOGTRYKKERI, KØBENHAVN

CLICHÉER
BERNHARD MIDDELBOES REPRODUKTIONSANSTALT

BOGBINDER
KGL. HOFBOGBINDER CARL PETERSENS ENKE